

5.6 Doprava

- v oblasti dopravy patří kraji důležitá tranzitní funkce
- významný podíl dálnic v rámci České republiky
- relativní hustota silniční a železniční sítě (přepočet na velikost území) je podprůměrná
- ve všech částech kraje je ale zabezpečena dostupnost autobusové a železniční dopravy
- zvyšování přepravy zboží v rámci silniční dopravy, pokles přepravy zboží v rámci železniční dopravy

Z hlediska dopravy má Jihomoravský kraj důležitou **tranzitní funkci**. Hlavní kostru dopravního systému tvoří dálnice D – 1 a D – 2 a rychlostní komunikace R – 43 a R – 52. Významný dopravní uzel v případě silniční, dálniční a železniční dopravy a integrovaného dopravního systému Jihomoravského kraje představuje především krajské město Brno. Jeho pozice postupně vzrůstá v případě letecké dopravy. Civilní letiště v Brně – Tuřanech je celoročně schopno přijímat všechny typy letadel a rozšiřuje své služby.

Úhrnná **délka silnic a dálnic** dosahuje téměř 4,5 tisíce km, od roku 2000 vzrostla o 2,2 procentní body (o téměř sto kilometrů), z toho silnice I. třídy o 4,8 procentních bodů (o 20 km). Délka dálnic (prochází čtyřmi okresy kraje – Brno-město, Brno-venkov, Břeclav a Vyškov a představuje více jak pětinu všech dálnic v České republice) a rychlostních komunikací se ve sledovaném období neměnila. Délka silnic II. a III. třídy, které se na úhrnné délce silnic a dálnic podílí více jak 87 %, vzrostla o 2,0 procentního bodu (o 75 km).

Tab. 5.6.1 Délka silnic a dálnic a dopravní prostředky

Zdroj: Ročenka dopravy MDČR

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Délka silnic a dálnic (km)	4 398	4 404	4 402	4 403	4 493	102,2
z toho:						
silnice I. třídy	429	447	447	448	449	104,8
rychlostní komunikace	45	47	45	45	45	100,0
dálnice v provozu	124	124	124	124	124	100,2
Dopravní prostředky						
motocykly	81 612	82 279	83 409	82 721	83 110	101,8
osobní automobily	352 493	362 125	370 600	380 466	391 152	111,0
nákladní vozidla	29 659	32 233	34 902	36 793	40 683	137,2
silniční tahače	2 410	2 726	2 811	2 793	2 721	112,9
návěsy	2 843	3 123	3 355	2 736	2 831	99,6
autobusy	1 915	1 933	2 146	2 087	1 999	104,4

Z hlediska hustoty silniční a dálniční sítě v přepočtu na velikost území kraje (0,6 km na 1 km²) či počet obyvatel (4,0 km na 1 000 obyvatel) patří Jihomoravský kraj ke krajům podprůměrným (průměr za Českou republiku činí 0,7 km na 1 km² a 5,4 km na 1 000 obyvatel). Nejvyšší hustota silniční a dálniční sítě ve vztahu k velikosti území je v Jihočeském kraji a na Vysočině (9,8 km na 1 km²), ve vztahu k počtu obyvatel ve Středočeském kraji (8,7 km na 1 000 obyvatel). Délka místních komunikací dosahuje v Jihomoravském kraji více jak 6 000 km. Zvyšující se intenzita dopravy na dálnicích a dalších vybraných komunikacích a rostoucí zatížení pozemních komunikací vyžaduje zvýšenou údržbu a odstraňování dopravních závad z hlediska zachování bezpečnosti provozu a ochrany životního prostředí.

Od roku 2000 stoupá počet využívaných **dopravních prostředků**, výjimkou jsou návěsy, jejichž počet se ve sledovaných letech jen nepatrně snížil. O více jak jednu třetinu vzrostl počet nákladních automobilů, o více jak 13 % počet silničních tahačů a počet osobních automobilů vzrostl o 11 % (o téměř 39 tisíc). Na 1 000 obyvatel tak připadá 348 osobních automobilů, touto hodnotou se kraj řadí ke krajům podprůměrným (průměr za Českou republiku činí 374 osobních automobilů). Nejvyšší počet osobních automobilů v přepočtu na 1 000 obyvatel je v Hlavním městě Praze (498), relativně nejnižší počet vykazuje kraj Moravskoslezský (303 osobních automobilů).

V **silniční nákladní dopravě** převažoval v roce 2004 v Jihomoravském kraji vývoz zboží nad dovozem z jiných krajů České republiky, ve sledovaném období to bylo ještě v letech 2001 a 2002 – v tomto roce byla hodnota vývozu z kraje dokonce nejvyšší. Ve srovnání s rokem 2000 se vývoz zboží z kraje zvýšil o 11,1 %, dovoz z jiných krajů se zvýšil o 3,4 %. Významně se zvyšovala také přeprava zboží v rámci kraje (nárůst o téměř 61 %).

Tab. 5.6.2 Silniční nákladní a autobusová doprava

Zdroj: Ročenka dopravy MDČR

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	5 359,3	6 851,8	7 928,9	6 107,9	5 955,7	111,1
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	5 381,3	5 514,8	6 182,5	6 677,5	5 564,6	103,4
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	20 854,5	24 783,1	34 220,0	39 771,6	33 559,5	160,9
Přeprava cestujících v rámci kraje (tis. osob)	44 948	43 374	42 542	46 281	34 666	77,1
Počet autobusových spojů v rámci kraje	45 882	46 013	55 021	55 021	55 400	120,7
z toho:						
pracovní den	31 980	32 065	38 129	38 129	38 246	119,6
sobota	6 109	6 195	7 677	7 677	7 931	129,8
neděle a svátky	7 793	7 753	9 215	9 215	9 223	118,3

I když se ve sledovaném období v rámci kraje zvýšil počet autobusových spojů (o více jak jednu pětinu), přeprava cestujících **autobusovou dopravou** se naopak v rámci kraje s výjimkou roku 2003 neustále snižovala, v roce 2004 byla ve srovnání s rokem 2000 o více jak pětinu nižší. Ve sledovaném období se zvyšoval počet autobusových spojů nejen v pracovní dny, ale i o víkendech a svátcích.

Z hlediska **dopravní obslužnosti** patří kraj k relativně nejlépe vybaveným krajům. Spolu s krajem Olomouckým patří ke krajům, kde jsou všechny obce s dostupným autobusovým a železničním spojením. Z hlediska racionalizace dopravy zejména v brněnské aglomeraci je významné budování uceleného integrovaného dopravního systému jako kombinace železniční a autobusové dopravy a městské dopravy v Brně.

Jihomoravským krajem prochází 787 kilometrů **železnic**, tj. 8,2 % z celkové provozní délky železničních tratí v České republice. Délka železničních tratí ve sledovaných letech vzrostla v kraji o 32 km (o 4,2 %). Dlouhodobým problémem železničních tratí je jejich technická zanedbanost. V posledních letech se v oblasti modernizace a rozvoje železniční dopravní cesty zaměřuje pozornost na realizaci investičních akcí s důrazem na modernizaci tranzitních železničních koridorů a rozhodujících železničních uzlů. V roce 2004 byla ukončena modernizace na I. železničním tranzitním koridoru (Děčín – Praha – Česká Třebová – Brno – Břeclav).

Tab. 5.6.3 Železniční doprava

Zdroj: Ročenka dopravy MDČR

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Provozní délka železničních tratí (km)	755	781	786	787	787	104,2
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	.	1 238,0	1 086,2	1 053,6	898,3 ¹⁾	72,6
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	.	1 606,2	1 173,9	1 003,9	969,5 ¹⁾	60,4
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	.	179,6	138,8	130,9	97,9 ¹⁾	54,5
Počet vlakových spojů v rámci kraje	12 162	12 435	13 132	13 132	13 005	106,9
z toho:						
pracovní den	5 007	5 076	5 321	5 321	5 268	105,2
sobota	3 615	3 744	4 000	4 000	3 887	107,5
neděle a svátky	3 540	3 615	3 811	3 811	3 850	108,8

¹⁾ index 2004/2001

V **nákladní železniční dopravě** dochází ve sledovaném období k poklesu přepravy zboží. Vývoz zboží z kraje poklesl od roku 2001 o více jak jednu čtvrtinu, dovoz o téměř 40 %, objem přepravy zboží po železnici v rámci kraje poklesl na polovinu – to vše na druhé straně zvyšuje silniční nákladní přepravu v kraji se všemi jejími problémy a dopady na životní prostředí.

Perspektiva železniční dopravy tkví především ve zkvalitňování jejích služeb, které by měly být tak ekonomicky dostupné a časově příznivé pro komplexní dopravní obslužnost, aby železničních služeb využívalo stále více cestujících i distributorů přepravujících zboží.